

Revista de Cultures Medievales

Núm. 20 (Tardor 2022), i-iii | ISSN 2014-7023

Editorial

Comitè Editorial de SVMMA

e-mail: revistasvmma.ircvm@ub.edu

doi: [10.1344/Svmma2022.20.1](https://doi.org/10.1344/Svmma2022.20.1)

Si les activitats ordinàries de l'IRCVM, com les Jornades de Cultures Medievales, o les conferències i seminaris organitzades al voltant del màster i del doctorat, són una bona mostra de la vitalitat i dinamisme d'aquest Institut de recerca, la celebració del que ha estat el segon congrés internacional de l'IRCVM fa palesa la capacitat de convocatòria, d'organització i l'exigència científica dels seus components i els seus grups de recerca. També fa palesa la ferma voluntat dels membres del comitè organitzador per dur-lo a terme; si bé, com tots sabem, organitzar un congrés internacional no sempre és una tasca planera i plaent, en aquest cas encara es va veure complicada pels successius ajornaments a causa de la pandèmia.

El congrés internacional *Digitalitzar l'Edat Mitjana*, que es va celebrar a la Universitat de Barcelona, del 5 al 7 d'octubre de 2022, ha estat el segon congrés internacional que ha organitzat l'IRCVM. El primer havia tingut lloc el 2018 amb el títol *Escriure i llegir a l'Edat Mitjana*, i aquest segon hauria hagut de celebrar-se el 2020 si no hagués estat per la pandèmia. La voluntat de no fer-lo en línia sinó de manera presencial, cosa que en va provocar l'ajornament, ha permès recuperar el contacte entre els investigadors, les discussions i intercanvis d'opinió en persona, ja sigui en els debats al final de cada bloc de comunicacions o en les pauses de mig matí i mitja tarda, o en els àpats. Prova de la importància d'aquests contactes personals és el fet que, del congrés, n'han sortit algunes iniciatives de projectes en col·laboració. És a dir, el congrés no és només el resultat de les sinergies transversals entre les diferents línies i projectes de recerca al sí del mateix institut, sinó que també ha propiciat la creació de nous contactes entre persones i projectes exteriors a l'IRCVM i, per això, és una iniciativa molt valuosa.

La tria d'un tema com el del món digital, que és alhora actual i llaminer i, al mateix temps, presenta tants reptes, va tenir com a resultat la presentació d'una setantena de comunicacions que van quedar incloses en diversos blocs temàtics i que

foren emmarcades per cinc conferències plenàries i tres taules rodones. Pel que fa a l'estructura de les tres jornades, la primera se celebrà a la Facultat de Geografia i Història i les dues següents a la Facultat de Filologia i Comunicació. A més de la conferència inaugural i la de clausura, cada jornada s'inicià i clogué amb una conferència o taula rodona plenàries i la resta del temps estigué ocupat per les comunicacions que, a causa del seu nombre, es feren en dues sessions paral·leles.

La inauguració oficial va estar presidida pel rector de la Universitat de Barcelona, Joan Guàrdia, els degans Javier Velaza, de la Facultat de Filologia i Comunicació, i Ricardo Piqueras, de la Facultat de Geografia i Història, així com per la directora de l'IRCVM, Meritxell Simó. La conferència inaugural del congrés anà a càrrec d'Ilaria Manzini, de la Time Machine Organization, que presentà aquest ambiciós projecte amb el títol "The Digital Cultural Heritage panorama today: a point of view from the Local Time Machine projects".

Seguidament el congrés es desdoblà en dues sessions paral·leles de comunicacions que s'agruparen en diversos blocs temàtics: els blocs temàtics que regiren la divisió de les sessions de comunicacions durant tot el congrés foren "GIS – mapping", "bases de dades", "3D", "xarxes socials" i "gamificació". Aquesta primera jornada es clogué amb la taula rodona "Digitalitzar, per a què?" coordinada per Milagros Guàrdia (UB) i amb la participació de Norbert Zimmermann (Deutsches Archäologisches Institut, Roma), Giulia Bordi (Università di Roma Tre), Juan Naya (empresari), i l'Equip VirVIG (Universitat Politècnica de Catalunya).

El segon dia de la jornada s'inicià a la facultat de Filologia i Comunicació, amb la conferència plenària d'Helena Bermúdez de la Universitat de Neuchâtel (Suïssa) que oferí les seves reflexions sobre "La filología digital: nuevas metodologías (nuevos problemas)". A la tarda s'incloué la taula rodona coordinada per Daniel Piñol sobre el tema "Fuentes documentales i humanitats digitals: algunes experiències", on Pau Castell (Universitat de Barcelona – IRCVM), Gabriele Capone (Soprintendenza archivistica e bibliografica per la Campania) i Gemma Colesanti (CNR-ISPC) presentaren les seves recerques, presentacions que foren seguides d'un animat debat. Per últim, va tenir lloc la conferència plenària de José Manuel Fradejas (Universidad de Valladolid), amb el suggestiu títol "TEI o no TEI, esa es la cuestión".

La darrera jornada s'inicià amb la conferència plenària de Ruth Ahnert (Queen Mary University of London) que presentà les possibilitats de l'explotació de dades de les relacions en xarxa amb el títol "The Network Turn: New Perspectives on the Premodern World". Després de tot el matí amb comunicacions en paral·lel, el congrés es clogué amb dues sessions plenàries successives: la taula rodona coordinada per Antoni Conejo, "Museus i humanitats digitals", on diversos responsables de museus presentaren les seves experiències: Montserrat Gumà (Museu Nacional d'Art de Catalunya), Carme Comas (Museu Episcopal de Vic), Alexandre Cervelló (Museu de Reus), Marc Ferran (Museu de Reus) i Josep Giralt (Museu de Lleida Diocesà i Comarcal); i finalment la ponència de clausura de Juan Francisco Jiménez Alcázar

(Universidad de Murcia) amb un tema que tocà un altre cop la gamificació: “Simuladores de historia y aventuras gráficas de la Edad Media: el rol del medievalista en el universo del videojuego”. Abans del sopar de comiat, el congrés es tancà amb les intervencions de Meritxell Simó, directora de l’IRCVM, i Jordi Garcia, Vicerector de Recerca de la Universitat de Barcelona.

Vist el seu gran nombre, no podem donar aquí un resum de totes les comunicacions i conferències, però sí que posarem en relleu algunes impressions i conclusions que, creiem, es poden treure d’aquests tres densos dies. En primer lloc cal celebrar la quantitat i qualitat de les comunicacions presentades; mostren que la medievalística, en tots els seus camps (arqueologia, història, història de l’art, filologia, filosofia) continua fent molta i bona feina. També cal destacar les comunicacions presentades per investigadors més joves que demostren l’empenta de les noves generacions i garanteixen el futur de la nostra recerca.

Però també cal destacar alguns aspectes que generen certa inquietud o preocupació. D’una banda, la constatació, òbvia, que la digitalització, tot i aportar eines extraordinàriament útils per a la recerca, ha de tenir un objectiu i un sentit i no pot ser un objectiu *per se*. Però, sobretot, hi ha la inquietud sobre el futur i la preservació dels materials digitals que s’elaboren: les bases de dades, edicions digitals, i altres resultats han de ser conservats de manera perenne i, certament, no dependre del final del finançament d’un projecte de recerca o la jubilació dels investigadors que les han elaborat. En aquest sentit, seria desitjable una intervenció de les institucions universitàries a fi de garantir la perdurabilitat d’aquests resultats.

D’altra banda, també és un tema a resoldre la compatibilitat i interconnexió entre els diferents projectes, tant els que treballen en camps afins com fins i tot els que treballen en camps diferents. En això hi intervé no només la part tècnica sinó també la comunicació i generositat entre els investigadors.

La darrera conclusió, que es va expressar en la sessió de clausura i que també havien fet seva molts dels participants, és el desig que es creïn i promoguin laboratoris d’humanitats digitals com a serveis de les universitats. Essent els diferents grups de recerca i investigadors de l’IRCVM tan actius en aquest àmbit, la creació d’un laboratori d’humanitats digitals és una desiderata a la Universitat de Barcelona. I certament afavoriria també la recerca en altres àmbits que no són la medievalística.

Maria Reina BASTARDAS I RUFAT